

Programmabegroting Prolander 2026

Meerjarenperspectief 2027-2029

18 maart 2025 | definitief |

Programmabegroting Prolander 2026

Meerjarenperspectief 2027-2029

Prolander werkt aan het landschap van Drenthe en Groningen

Postadres: Postbus 50040, 9400 LA Assen

0592-365000 • info@prolander.nl • www.prolander.nl

Aanbiedingsbrief

Voor u ligt de ontwerpprogrammabegroting 2026 van de bedrijfsvoeringsorganisatie Prolander (hierna: organisatie). Met deze begroting geven we richting aan onze ambities en zetten we de financiële koers uit voor de komende jaren.

De lopende opdracht aan Prolander vanuit de beide provincies is de realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN), en daarnaast vele aanvullende opdrachten, zoals bijvoorbeeld Programma Natuur (Drenthe) en Toukomst (Groningen). Samen met de partners in de gebieden zoals landbouw ondernemers, terreinbeheerders, bewoners, gemeenten en waterschappen, gaan we voor het beste plan van het gebied. Voor veel boeren is het momenteel lastig om hun toekomstperspectief te bepalen, wat ons werk complexer maakt. Doordat we werken op basis van vrijwilligheid, is het essentieel om samen met ondernemers naar perspectief te zoeken, wat kennis van de landbouw vereist. Tegelijkertijd zien we dat standpunten in de samenleving verharder, wat ook in onze werkgebieden merkbaar is. Daarom blijft omgevingsmanagement een cruciale factor om verbinding te houden met de mensen die wonen en werken in het landelijk gebied. Onze inzet op een sterke relatie met de landbouw en onze omgeving blijft dan ook een rode draad in onze werkwijze.

Door de omvangrijke aanvullende opdrachten van de afgelopen jaren zijn we snel gegroeid, grotendeels via tijdelijke inhuur. De handhaving op de Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (DBA) en de krappe arbeidsmarkt maken het noodzakelijk om samen met beide provincies te verkennen hoe we een groter aandeel vaste medewerkers kunnen realiseren. De instroom van jonge medewerkers in de afgelopen jaren vraagt om extra aandacht voor het borgen en ontwikkelen van vakkennis. Tegelijkertijd zorgt de pensionering van ervaren oud-Dienst Landelijk Gebied'ers voor een toenemende urgentie op dit vlak. Gebiedsontwikkeling in het landelijk gebied is een gespecialiseerd vakgebied, waarvoor recent een opleiding is gestart in Velp. Het zal echter nog enkele jaren duren voordat afgestudeerden beschikbaar komen op de arbeidsmarkt. Om hierop in te spelen, willen we interne leerlijnen ontwikkelen, onder andere in samenwerking met onderwijsinstellingen en Kadaster. Zo investeren we in de kennis en vaardigheden die nodig zijn om onze opgaven ook in de toekomst succesvol uit te voeren.

De toegenomen omvang en complexiteit van ons werk betekent dat we in de aansturing van projecten en dienstverlening veel van onze medewerkers zijn gaan vragen. Wij gaan daarom in 2026 samen met beide provincies onderzoeken hoe wij ons het beste kunnen spiegelen aan hen om de sturing en verantwoording te verbeteren.

Doordat we na jaren van vooral planvoorbereiding overgaan naar uitvoering, is ons risicoprofiel veranderd. Ook externe ontwikkelingen zoals strengere wet- en regelgeving (AVG, de eigen rechtmatigheidsverantwoording en cybersecurity) zijn hier van invloed op. In de praktijk betekent dit een zoektocht naar wat wij van onze dienstverleners vanuit de provincie mogen vragen versus wat wij intern moeten borgen aan nieuwe kennis. Dit is onderdeel van de onderhandelingen over de nieuwe dienstverleningsovereenkomsten. Tot slot gaan we als gevolg van ontwikkelingen bij de provincie Drenthe – de uitfasering van Oracle - de noodzaak tot het heroriënteren op ons financieel systeem. De kosten die hiermee samenhangen verwachten wij in de loop van 2025 in beeld te hebben.

Wij hebben het vertrouwen door op deze ontwikkelingen te participeren, stevig in het lopende werk te blijven staan en zien eventuele taakuitbreiding met vertrouwen tegemoet.

Evelien van Everdingen, directeur

Inhoudsopgave

Ontwerpprogrammabegroting Prolander 2026	6
1. Programmabegroting	7
1.1. Inleiding	7
1.1.1. Kerntaak en aanpak	7
1.1.2. Context en uitdagingen	8
1.1.3. Ontwikkelingen	8
1.2. Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?	9
1.3. Wat mag het kosten en wat zijn de baten?	11
2. Paragrafen	12
2.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	12
2.1.1. Kaders weerstandsvermogen	12
2.1.2. Inventarisatie van de risico's	12
2.1.3. Inventarisatie van de weerstandscapaciteit	14
2.1.4. Ratio weerstandsvermogen	15
2.1.5. Financiële kengetallen	15
2.2. Financiering	17
2.2.1. Treasurybeheer en rentebaten	17
2.2.2. Kasgeldlimiet	17
2.2.3. Geldleningen	18
2.2.4. Omslagrente	18
2.2.5. Renterisiconorm	18
2.2.6. Drempelbedrag	18
2.3. Bedrijfsvoering	19
2.3.1. Rechtmatigheidsverantwoording	19
2.4. Wet Open Overheid	19
Financiële begroting	21
3. Meerjarenbegroting 2026-2029	22
3.1. Ontwikkelingen (meerjaren)begroting 2026-2029	22
3.2. Toelichting ontwikkelingen	22
4. Meerjarenbegroting 2026-2029	24

4.1. Overzicht in euro's van de meerjarenbegroting 2026-2029	24
4.2 Toelichting op de begroting 2026 en de meerjarenbegroting	25
4.2.1 Personele kosten	25
4.2.2 Overige kosten.....	25
4.2.3. Baten	26
4.3. Toelichting verschillen jaarschijf 2026	27
4.3.1 Personele kosten	28
4.3.2 Overige kosten.....	28
4.3.3 Inkomsten	28
4.4 Overhead.....	29
4.4.1 Berekening overhead.....	29
4.4.2 Toelichting overhead	29
5. Uiteenzetting financiële positie	31
5.1. Gepronosticeerde balans 2026-2029	31
5.2. Toelichting geprognosticeerde balans 2026-2029.....	31
5.3 EMU-saldo.....	32
Bijlagen	34
Bijlage 1 – Staat van reserves	35
Bijlage 2 – Gedetailleerd overzicht overhead	36
Bijlage 3 – Overzicht taakvelden	37
Bijlage 4 – Lijst met afkortingen.....	38

Ontwerpprogrammabegroting Prolander 2026

1. Programmabegroting

Prolander is de uitvoeringsorganisatie voor de provincies Drenthe en Groningen voor gebiedsontwikkeling in het landelijk gebied. In het bedrijfsplan dat bij de oprichting van Prolander is opgesteld, is beschreven met welk doel Prolander is opgericht en hoe de organisatie is vormgegeven en wordt aangestuurd. 'Binnen' is een goed ingerichte bedrijfsvoeringsorganisatie – waar deze begroting over gaat – noodzakelijk om het werk van Prolander 'buiten' te kunnen laten slagen.

1.1. Inleiding

1.1.1. Kerntaak en aanpak

Prolander vertaalt provinciaal beleid in concrete gebiedsprojecten. In elk project zoeken we in samenwerking met alle betrokkenen naar praktische oplossingen en maken zo 'het beste plan'. Vanuit de bestuurlijke wensen en doelen, de ambities van bewoners en gebruikers en de eigenschappen van het gebied werken we samen aan perspectief voor de toekomst.

Onderstaand drie belangrijke aspecten van ons werk:

1. Verbinden van partijen en geldstromen

Bij de inrichting van gebieden spelen vele partijen een rol. Prolander is in de projecten de neutrale spil tussen partijen en ziet erop toe dat ieders belangen en wensen worden meegenomen in het proces. We zien hier dat de 'verharding' in de maatschappij steeds meer van ons vraagt als het gaat om omgevingsmanagement. Daarnaast zijn we deskundig met gebiedsgerichte subsidieregelingen zoals POP, LIFE, Waddenfonds en INTERREG. Hierdoor wordt de vaak noodzakelijke aanvullende financiering gerealiseerd waardoor het integrale plan realiseerbaar wordt waar dat 'per onderdeel' vaak niet zou zijn gelukt. Na subsidietoekenning regelen wij de administratie en (financiële) verantwoording.

2. Grond voor gebiedsontwikkeling

Prolander realiseert overheidsdoelen onder andere via gebiedsprocessen. Deze doelrealisatie vraagt vrijwel altijd om landbouwgrond anders te bestemmen en in te richten. We beginnen met onderzoeken of de eigenaar zelf het doel wil realiseren, bijvoorbeeld met particulier natuurbeheer. Als dat niet het geval is, onderzoeken we namens de provincie of we de grond kunnen verwerven. Vrijwilligheid van de zijde van de grondeigenaar is de basis van ons werk. Dit betekent dat we ons moeten verbinden met het perspectief van het bedrijf. Soms is dat beëindigen van het bedrijf, maar vaak kunnen wij alleen ter plekke verwerven als we via ruil of verplaatsing bedrijven op andere locaties perspectief weten te geven. Om te kunnen ruilen, verwerven we elders zogenaamde 'ruilgrond'. Door de huidige politiek-bestuurlijke situatie kunnen we in afwachting van helderheid soms nog niet verkopen. Dat betekent dat onze voorraad ruilgrond oploopt en daarmee ook het tijdelijke middelenbeslag (het zogenaamde investeringskrediet wat op de balans bij onze opdrachtgevers staat).

3. Belangrijk gereedschap: de schetssessie

Een integraal ruimtelijk ontwerp is essentieel om te komen tot een Drents en Gronings landschap waar iedereen goed kan werken, wonen en recreëren. We maken dat ontwerp samen met bewoners en betrokken partijen in zogenaamde schetssessies waar participeren en ontwerpen in één actie plaatsvinden. Met stiften in de hand staan bewoners, gebruikers en overheden gebogen over de kaarten.

1.1.2. Context en uitdagingen

Prolander is door de provincies Drenthe en Groningen opgericht als dé uitvoeringsorganisatie voor integrale gebiedsontwikkeling in het landelijk gebied. In ons Bedrijfsplan staat een breed takenpakket rondom het landelijk gebied geformuleerd. Op dit moment is realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) nog steeds een belangrijke taak waarbij we ook andere (provinciale) doelstellingen en belangen meenemen. Daarbij is van belang dat we het NNN niet kunnen realiseren zonder tegelijkertijd de landbouw in het gebied perspectief te bieden. Daarnaast verbeteren we met name in Drenthe de landbouwstructuur door kavelruil te faciliteren; de afgelopen jaren ongeveer 1.400 hectare per jaar. Naast NNN-realisatie geven de provincies ons aanvullende opdrachten die in het verlengde liggen van onze kernactiviteit, zoals in Drenthe het Uitvoeringsprogramma Natuur en in Groningen de Landschapswerkplaats, onderdeel van Toukomst in Nationaal Programma Groningen. Ook voor de toekomst geldt waarschijnlijk dat Nederland 'nooit af is' en dat integrale gebiedsontwikkeling samen met bewoners en gebruikers tot realisatie kan leiden. Niet zozeer om die projecten te realiseren, maar wel om te zorgen dat met een integrale aanpak de huidige bewoners en gebruikers worden ondersteund bij het vinden van een nieuw perspectief.

De groei van de afgelopen jaren heeft vooral geleid tot uitbreiding van projecten. We zien dat op dit moment terug in een relatief lage overhead. We merken tegelijkertijd dat dit heeft geleid tot een grote flexibele schil omdat we tijdelijke extra financiering hebben gekregen voor tijdelijk extra werk. De handhaving op de Wet DBA noodzaakt herbezinning op onze omgang met tijdelijke inhuur. Daar hebben we beide provincies bij nodig. Een grote flexibele schil betekent ook druk op de organisatie, bijvoorbeeld als het gaat om aansluiten op onze werkwijze maar ook rond samen ontwikkelen en intern borgen van kennis. Ook zien we in ons werk een verschuiving van planvoorbereiding naar uitvoering, wat weer andere vaardigheden van ons vraagt. Het risicoprofiel van Prolander verandert mee, omdat er in de uitvoeringsfase meer onzekere en onvoorziene factoren zijn. Veranderingen in wet- en regelgeving, de verharding in de samenleving en tot slot pensioen-uitstroom van oud-DLG'ers zorgen er ook voor dat we extra willen investeren in kwaliteit en professionaliteit van Prolander.

1.1.3. Ontwikkelingen

De toenemende omvang en complexiteit van de werkzaamheden vragen om het borgen van continuïteit en stabiliteit in onze organisatie. Zo gaan wij mede in opdracht van de provincies meer aandacht hebben voor risicomanagement, zowel binnen ons programma landelijk gebied als bedrijfsvoering (onder andere frauderisicoanalyse). Daarnaast zal rondom de uitvoering van onze dienstverleningsovereenkomsten intensiever overleg plaats gaan vinden op operationeel, tactisch en strategisch niveau om het samenspel tussen opdrachtgever- en nemer te versterken. Ook willen wij meer aandacht geven aan proces- en kwaliteitsmanagement. Tot op heden hebben wij externe deskundigen ingehuurd voor de optimalisatie van bedrijfsvoering. Richting de toekomst toe willen wij zoveel mogelijk kennis intern borgen, denk bijvoorbeeld aan onze verbijzonderde interne controle maar ook procesmanagement. Wij gaan onderzoeken hoe wij hier het beste invulling aan kunnen geven, mede in relatie en deels afhankelijk van de uitkomst van de DVO onderhandelingen. Wat dit precies voor ons betekent, wordt in de loop van 2025 helder.

Daarnaast zijn we door omvangrijke aanvullende opdrachten de afgelopen jaren, relatief snel gegroeid. Dat is vooral gerealiseerd via tijdelijke inhuur vanwege de extra opdrachten die naar aard tijdelijk zijn. Handhaving op de Wet DBA en een krappe arbeidsmarkt, betekenen dat we met onze eigenaren/opdrachtgevers willen onderzoeken hoe we kunnen komen tot een groter aandeel vaste medewerkers. De instroom van jonge medewerkers van de laatste jaren betekent extra aandacht voor borgen en ontwikkelen van vakkennis. Pensionering van een aantal oud-Dienst Landelijk Gebied-ers maakt de urgentie van dit onderwerp nog groter. Daarom willen we meer inzetten op het intern opleiden van mensen.

1.2. Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

In deze paragraaf worden de organisatiedoelen van Prolander beschreven: wat willen we bereiken en hoe gaan we de aan Prolander toevertrouwde ambities en opgaven realiseren in 2026? Onderstaande programmadoelen realiseren we deels in samenwerking met de provincies, die naast eigenaar en opdrachtgever ook dienstverlener/opdrachtnemer en gastheer zijn. De inhoudelijke planning van onze opdracht vindt plaats via de provinciale beleidsprogramma's in de provinciale begrotingen: Natuurlijk Platteland (Drenthe) en Landelijk Gebied (Groningen).

Doelstelling 1: Het bevorderen van een sterke en effectieve relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer voor een succesvolle samenwerking.

Wat we in 2026 gaan realiseren:

- Rolvast overleg tussen opdrachtgever en opdrachtnemer op projectniveau, programmaniveau en directieniveau. Wederzijds begrip en vertrouwen versterken met bijvoorbeeld veldbezoeken en workshops. We merken dat dit continu onderhoud vergt. Bij verdere diversificatie van onze opdracht en daarmee een toenemend aantal opdrachtgevers, is aandachtspunt om te blijven voldoen aan heldere aansturinglijnen en voor escalatiedoelen één aanspreekpunt voor Prolander;
- Strategisch overleg met beide provincies in zowel opdrachtgevers- als eigenaarsrol. We besteden hierbij onder andere aandacht aan ontwikkelingen in de beleidsopgave en de doorwerking daarvan op onze bedrijfsvoering;
- Intensieve verbinding met onze inhoudelijke opdrachtgevers op het 'dossier landbouw'. Vanuit de complexiteit van wat landbouwperspectief concreet betekent en de belangrijke positie van de landbouw in Groningen en Drenthe, is in dit dossier nauwe samenwerking nodig;
- Operationeel, tactisch en strategisch overleg over de verschillende dienstverlenings-overeenkomsten die we met beide provincies hebben, waarin wij opdrachtgever zijn.

Doelstelling 2: Het maximaliseren van de vitaliteit van het beschikbare personeel.

Wat we in 2026 gaan realiseren:

- Duurzame inzetbaarheid, vitaliteit (werk-privé balans) en gezondheid is verweven in alle werkzaamheden rondom personeel;
- Een adequate Arbozorg in samenwerking met onze Arbodienstverlener, gebaseerd op het Arbobeleid, de Kadernota Arbo Prolander en het Arbojaarplan 2026 van Prolander;
- Goed verzuimmanagement binnen de norm van maximaal 5% ziekteverzuim.

Doelstelling 3: Het beschikken over voldoende en vaardige medewerkers.

Wat we in 2026 gaan realiseren:

- Een doorontwikkelde arbeidsmarktstrategie waarmee we succesvol personeel werven en de huidige bezetting behouden. We zetten in op 'binden en boeien';
- Samenwerking met onze externe partners zoals bijvoorbeeld Terrein Beherende Organisaties, Waterschappen en Kadaster om kennis te borgen en expertise te delen;
- Baankansen voor starters;
- Een goede balans in ons personeelsbestand tussen:
 - intern en extern personeel, ook in relatie tot de Wet DBA;
 - junior-, medior- en seniorniveau van kennis en vaardigheden;
 - specialistische en generalistische rollen;
- Loopbaanpaden vanuit ons geduide functiehuis;

- Op basis van de nieuwe dienstverleningsovereenkomst een goede personele en arbo-ondersteuning.

Doelstelling 4: Het zijn van een organisatie die continu leert en zich flexibel aanpast aan veranderende omstandigheden.

Wat we in 2026 gaan realiseren:

- De Prolander Academie is verder doorontwikkeld als platform van leren en opleiden;
- Blijvende aandacht voor professionaliteit, onder andere door inzet op landbouwkennis en omgevingsmanagement, maar ook risicomanagement en integriteit door bijvoorbeeld het organiseren van moreel beraad;
- Zelforganisatie en talentmanagement waarbij we verantwoordelijkheden laag in de organisatie beleggen: medewerkers en vakgroepen zijn eigenaar van hun eigen ontwikkeling;
- Digitale vaardigheden van onze medewerkers om goed te kunnen werken in onze gedigitaliseerde werkomgeving en om de opkomende mogelijkheden van AI hierin te benutten;
- Blijvende aandacht voor de persoonlijke ontwikkeling van onze medewerkers en het maximaal benutten van hun talenten zodat wij als organisatie in staat blijven om mee te bewegen met een veranderende opdracht;
- Een goede balans tussen continuïteit in ons personeelsbestand en een efficiënte flexibele schil.

Doelstelling 5: Het waarborgen van de beschikbaarheid van betrouwbare en effectieve ondersteunende systemen.

Wat we in 2026 gaan realiseren:

- Verdere uitvoering van het Informatieplan 2024-2028;
- Verdere professionalisering en automatisering geografisch informatiesysteem (GIS);
- Op basis van de uitkomsten in 2025 van de “heroriëntatie financieel systeem” is in 2026 mogelijk de implementatie van een nieuw financieel systeem aan de orde;
- Deelname aan programma digitalisering van de provincie Drenthe via rol in klankbord- en stuurgroep;
- Datawarehouse om datagedreven werken te ondersteunen.

Doelstelling 6: Zichtbaar en herkenbaar zijn als Prolander, zodat zowel de organisatie als haar projecten duidelijk en onderscheidend naar voren komen.

Wat we in 2026 gaan realiseren:

- Effectieve samenwerking en afstemming met stakeholders, bewoners en andere betrokken partijen om projecten soepel te laten verlopen en draagvlak te vergroten;
- Verbinding met ‘onderwijs & onderzoek’: actief contact met universiteiten en hogescholen voor stages, scripties en gastcolleges;
- Externe communicatie gericht op een brede doelgroep door gebruik te maken van verschillende communicatiemiddelen en -kanalen;
- Informatie van ‘buiten naar binnen halen’ vanuit relevante publicaties en social media uitingen. Dit gebruiken als input voor onze communicatie uitingen.

Doelstelling 7: Zorgen dat we voldoen aan alle wettelijke eisen en regelgeving om de organisatie goed te laten functioneren.

Wat we in 2026 gaan realiseren:

- Goed informatiebeheer: archiefwaardige documenten zijn goed beheerd en opgeslagen;
- Een geïmplementeerde Woo-werkwijze die zoveel mogelijk aansluit op bestaande processen welke gerealiseerd wordt in nauwe samenwerking met de provincies;
- Een effectief en efficiënt inkoopbeleid- en proces;
- Actueel privacybeleid om te zorgen voor de juiste verwerking en bescherming van persoonsgegevens binnen onze organisatie;
- In afstemming met beide provincies hebben we het Ambitiweb werkend;
- Verkenning van toepassing Handreiking Duurzaamheidsrapportage en -verantwoording voor decentrale overheden om onze duurzaamheidsprestaties transparant en inzichtelijk te maken.

1.3. Wat mag het kosten en wat zijn de baten?

In de onderstaande tabel zijn de baten en lasten voor de komende jaren geraamd (- = voordelig resultaat). In het hoofdstuk vier is een nadere toelichting gegeven op de baten en lasten van Prolander.

Programmabegroting 2026	Boekjaar 2026	Boekjaar 2027	Boekjaar 2028	Boekjaar 2029
Meerjarenbegroting 2026-2029				
Personele kosten	14.691.500	15.051.500	15.613.500	16.068.500
Overige kosten	2.953.500	2.998.500	3.026.000	3.045.500
Totale lasten	17.644.500	18.050.000	18.639.000	19.114.000
Bijdrage Drenthe	-8.544.000	-8.880.000	-9.191.000	-9.502.500
Bijdrage Groningen	-3.748.000	-3.891.500	-4.027.000	-4.162.500
Extra inkomsten PPO	-5.209.000	-5.134.500	-5.277.500	-5.305.000
Overige incidentele baten	-144.000	-144.000	-144.000	-144.000
Totale baten	-17.644.500	-18.050.000	-18.639.000	-19.114.000
Saldo van baten en lasten	-	-	-	-
Mutatie reserves	-	-	-	-
Resultaat na mutatie reserves	-	-	-	-

2. Paragrafen

Naast de programmabegroting zijn paragrafen opgenomen (art. 7b BBV). In de paragrafen staat belangrijke informatie voor het bestuur en stakeholders waarmee zij inzicht krijgen in de financiële positie van Prolander, de beheersmatige aspecten en de risico's. Voor Prolander betreft dat de volgende paragrafen: weerstandsvermogen en risicobeheersing, financiering en bedrijfsvoering. De paragrafen lokale heffingen, onderhoud kapitaalgoederen, verbonden partijen en grondbeleid zijn voor Prolander niet relevant en daarom niet opgenomen.

2.1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In de verplichte paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing gaat het om de vraag in welke mate de financiële positie van Prolander toereikend is om de financiële gevolgen op te kunnen vangen van het optreden van de ingeschatte risico's (art. 11 BBV). Goed om te weten is dat risico's alleen betrekking hebben op de bedrijfsvoering van Prolander dus niet op projecten die in uitvoering zijn voor de provincies Groningen en Drenthe. De ratio weerstandsvermogen en de overige financiële kengetallen geven inzicht in de actuele financiële positie van Prolander en de duiding ervan.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing behandelen we de volgende onderdelen:

1. Kaders weerstandsvermogen;
2. Risicoanalyse;
3. Benodigd weerstandsvermogen en beschikbare weerstandscapaciteit;
4. Ratio weerstandsvermogen;
5. Financiële kengetallen.

2.1.1. Kaders weerstandsvermogen

Om de weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's te kunnen beoordelen is een ratio weerstandsvermogen gedefinieerd:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{Ratio weerstandsvermogen}$$

Door het Rijk is geen algemene norm vastgesteld waar de gemeente of provincie aan moet voldoen. Het bestuur van Prolander streeft ernaar om de ratio weerstandsvermogen boven de 1,0 te houden. Dat betekent dat alle gekwantificeerde risico's minimaal gedekt moeten worden door de aanwezige weerstandscapaciteit. Door het *Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement* zijn wel enkele beoordelingsnormen gegeven. Een norm van tussen de 1,0 en 1,4 wordt binnen dat kader als voldoende beschouwd.

2.1.2. Inventarisatie van de risico's

Het financiële risico wordt berekend door de kans te vermenigvuldigen met de omvang van het ingeschatte financiële gevolg. Voor het financiële gevolg worden bandbreedtes gehanteerd om een klasse-indeling te kunnen bepalen. De uiteindelijke risicoscore wordt berekend door de kwantiteitsklasse te vermenigvuldigen met de klasse behorend bij de bandbreedte van het financiële gevolg ($A * B$).

Kans (A)		Financieel gevolg (B)	
Klasse	Percentage	Klasse	Bandbreedte
1	10%	1	< € 50.000
2	30%	2	€ 50.000 - € 100.000
3	50%	3	€ 100.000 - € 250.000
4	70%	4	€ 250.000- € 500.000
5	90%	5	> € 500.000

Daarnaast is onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele financiële risico's.

Risico-inventarisatie Prolander

We zijn als organisatie in een situatie beland waarin de politiek-bestuurlijke omstandigheden op lokaal en nationaal niveau in rap tempo zijn veranderd. Dit terwijl grote en complexe opgaven moeten worden uitgevoerd. Bij de inventarisatie van de risico's zijn twee risico's geïdentificeerd, waarbij een inschatting is gemaakt van de kans dat het risico zich incidenteel (I) of structureel (S) daadwerkelijk zal voordoen. De volgende risico's zijn geïdentificeerd (risicoscore van 1 (laag) tot 25 (hoog)).

Risico	Risico-score	Financieel risico structureel (in euro)
Ziekteverzuim	15	395.190
Krapte arbeidsmarkt / flexibele schil	16	184.422
Cyberdreiging en datalekken	10	322.500
Naleving EU richtlijn cybersecurity (NIS2)	8	97.800
Naleving archiefwet	5	3.015
Naleving aanbestedingswet	5	90.000
Naleving Wet DBA	4	15.750
Totaal risico's		1.108.677

	Kans (A)	Financieel gevolg (B)	Risico (A*B)			
Risico	%	Omvang (€)	Risico (€)	Risico score	I/S	Beheersmaatregelen
Krapte op de arbeidsmarkt	70%	263.460	184.422	16	S	De kosten van het inhuren van tijdelijke medewerkers worden zoveel mogelijk beperkt. Daarnaast werken wij aan loopbaanpaden om junior medewerkers te laten doorgroeien.
Ziekteverzuim	50%	790.380	395.190	15	S	Door het voeren van gedegen verzuimmanagement wordt het risico van verzuim beperkt. We zetten in op extra preventiemaatregelen. Indien er toch sprake is van verzuim, is het streven de werkzaamheden zoveel als mogelijk binnen de huidige formatie op te lossen. Wanneer toch moet worden ingehuurd, worden de kosten in eerste instantie gedekt uit de exploitatie of door een beroep te doen op de algemene reserve.
Datalekken en cyberdreiging	50%	645.000	322.500	15	S	De provincie Drenthe verzorgt als leverancier de beveiliging van onze IT-infrastructuur. In samenwerking met hen worden de IT-systemen continu onderhouden. Daarnaast wordt regelmatig aandacht besteed aan bewustwording van digitale bedreigingen.

Naleving NIS2	30%	326.000	97.800	8	S	Op dit moment wordt samen met de provincie Drenthe verkend wie aan zet is voor de beheersing van de NIS2 risico's en welke maatregelen wij zelf moeten treffen. (wettelijke verplichtingen op het gebied van netwerk- en informatiebeveiliging).
Naleving archiefwet	90%	3.350	3.015	5	S	In het najaar van 2024 is gestart met een helder en gestandaardiseerd proces rondom de archivering van de gegevens en documenten. Hierin zijn wij grotendeels afhankelijk van de voortgang van de provincie Drenthe in het digitaliseren van het archiefproces. Daarnaast is het creëren van bewustzijn onder de medewerkers een essentieel onderdeel wat in 2025 wordt opgepakt.
Naleving aanbestedings wet	10%	900.000	90.000	5	S	Bij inkopen moet de besteller verplicht werken met een inkoopchecklist, dit wordt afgedwongen in het inkoopproces. Daarnaast houdt de vakgroep Inkoop regelmatig bewustwordingssessies over het naleven van de aanbestedingswet en inkoopbeleid.
Naleving Wet DBA	10%	157.500	15.750	4	S	De eerste belangrijke stappen in het beheersen van de Wet DBA risico's zijn genomen. Zo is met de teammanagers een analyse uitgevoerd op alle lopende opdrachten. De vervolgstap is de beheersing van de risico's te borgen in de processen rondom werving en inhuur zodat het helder is wanneer wij opdrachtgever of werkgever zijn. Daarnaast wordt vanuit de brokers iedere 3 maanden een zelfstandigen checklist verstuurd aan zowel de opdrachtgever als ZZP'er. Op afwijkende scores wordt door de teammanager actie ondernomen. Daarnaast hebben we een ZZP expert ingehuurd om na 3 maanden een tussentijdse toetsing uit te voeren op alle lopende opdrachten. Deze zal plaatsvinden in een driegesprek tussen de expert, de opdrachtgever en de ZZP'er.
Totaal geïnventariseerde risico's			1.108.677			

2.1.3. Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet-begrote kosten te kunnen opvangen. Mocht blijken dat tegenvallers niet kunnen worden gedekt binnen de gehele begroting, dan is de bedrijfsvoeringsorganisatie afhankelijk van een extra bijdrage van de provincies Groningen en Drenthe. De weerstandscapaciteit is onderverdeeld in een structurele en een incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de post onvoorzien in de exploitatie. Hiervoor is jaarlijks een post opgenomen van € 50.000 voor onvoorziene uitgaven.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag dat in het eigen vermogen vrij aanwendbaar is. Prolander rekent de algemene reserve tot het vrij aanwendbare vermogen. Deze reserve is bedoeld voor het opvangen van onvoorziene uitgaven die volgen uit opkomende verplichtingen, calamiteiten en het opvangen van eventuele rekeningtekorten.

De incidentele weerstandscapaciteit bedraagt € 1.479.227 per 31 december 2024.

2.1.4. Ratio weerstandsvermogen

In het volgende overzicht worden de hierboven gekwantificeerde risico's - het benodigd weerstandsvermogen - afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

Berekening weerstandscapaciteit		Structureel	Incidenteel	Totaal
A	Geïntariseerde risico's	€ 1.108.677	0	€ 1.108.677
B	Beschikbare weerstandscapaciteit	- € 50.000	- € 1.479.227	- € 1.529.227
C = A – B	Saldo	€ 1.058.677	- € 1.479.227	- € 420.550

De ratio weerstandsvermogen met betrekking tot het totaal aan risico's is als volgt berekend:

$$\frac{1.529.227}{1.108.677} = 1,38$$

Conclusie

De uitkomst van 1,38 voldoet ruimschoots aan de streefnorm van ten minste 1. Dit betekent dat de huidige weerstandscapaciteit ruim voldoende is om de geïdentificeerde risico's op te vangen wanneer deze zich tegelijk in één begrotingsjaar voordoen.

2.1.5. Financiële kengetallen

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten schrijft voor dat in de begroting en jaarstukken een reeks van verplichte financiële kengetallen moet worden opgenomen. De kengetallen geven in combinatie met elkaar inzicht in de financiële weerbaarheid en flexibiliteit van de begroting. In onderstaand overzicht zijn de wettelijk verplichte kengetallen gepresenteerd. Na de tabel volgt een korte toelichting per financieel kengetal.

Toetsingskader financiële kengetallen

Bij de invoering van de kengetallen is door de wetgever een bewuste keuze gemaakt om geen norm op te leggen. Het is aan organisaties zelf om ervoor te kiezen de kengetallen te normeren. Het bestuur kan Prolander opdragen maatregelen te treffen als Prolander de gestelde normen niet haalt. Een kengetal, of de ontwikkeling van een kengetal, is een weerspiegeling van het gevoerde beleid.

Voor de toezichthouder (ministerie van BZK) hebben de kengetallen een signaleringswaarde. Ze kunnen worden betrokken bij het krijgen van een completer inzicht in de financiële situatie en risicopositie van de gemeenschappelijke regeling. De toezichthouder hanteert dus geen normering, maar maakt zo nodig gebruik van onderstaande signaleringswaarden.

Signaleringswaarde financiële kengetallen	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	< 90%	90% tot 130%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	< 90%	90% tot 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% tot 50%	< 20%
Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
Solvabiliteit na correctie ¹	> 50%	20% tot 50%	< 20%

¹ Betreft eigen aanvullend kengetal; zie pagina 21.

Financiële kengetallen Prolander

De voor de programmabegroting 2025 berekende financiële kengetallen bedragen als volgt:

Verplichte financiële kengetallen	Begr. 2025 voor wijz.	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	T-1	T	T+1	T+2	T+3
Netto schuldquote	-12,97%	-12,61%	-12,35%	-11,97%	-11,70%
Netto schuldq.gecorr. voor alle leningen	-12,97%	-12,61%	-12,35%	-11,97%	-11,70%
Solvabiliteitsratio	5,62%	5,62%	5,62%	5,62%	5,62%
Solvabiliteit na correctie	7,18%	7,18%	7,18%	7,18%	7,18%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Structurele exploitatieruimte	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle leningen)

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van Prolander ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Hoe lager het percentage, hoe beter. De verwachting is dat de netto schuldquote zich de komende jaren verder gaat verbeteren. Dit komt door de toename van de uitzettingen < 1 jaar en de verwachte toename van de baten in de komende jaren. Het percentage in 2026 van -12,61% is uitstekend.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin Prolander in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het begrote percentage van 5,62% is lager dan de norm van 20%. Dit wordt veroorzaakt door de rekeningcourantverhouding met bedrijf 2 en 3 (provincies Groningen en Drenthe) en het lage eigen vermogen. Om een betere afspiegeling te geven van de solvabiliteit van Prolander is onderstaand het volgende kengetal opgenomen: *solvabiliteit na correctie rekeningcourantverhouding deelnemers*.

Solvabiliteit na correctie rekeningcourantverhouding deelnemers

Om een realistischer beeld te geven van de solvabiliteit van bedrijf 1 is het kengetal *solvabiliteit na correctie rekeningcourantverhouding deelnemers* opgenomen. Dit kengetal is toegevoegd omdat in de berekening van de solvabiliteitsratio die bij ministeriële regeling is voorgeschreven geen rekening wordt gehouden met de feitelijke schuldenpositie van de eigen organisatie. Bij de rekeningcourantverhoudingen met de provincies Groningen en Drenthe is in beginsel geen sprake van een schuld maar van vooruitontvangen gelden met een specifiek bestedingsdoel. Prolander is belast met de uitvoering van de projecten en het besteden van de projectgelden, maar beide 'moeders' staan garant voor de daadwerkelijke financiële verplichtingen. De solvabiliteit na correctie rekeningcourantverhouding is 7,18%. Als we de omvang van de vlottende activa bekijken, kunnen we constateren dat deze groter is dan de omvang van de vlottende passiva waarmee in principe dus onmiddellijk aan alle (kortlopende) verplichtingen kan worden voldaan.

Grondexploitatie

Is niet van toepassing voor Prolander aangezien er geen sprake is van grondexploitaties.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken of tijdelijke geldstromen. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten (exclusief de mutatie reserves). Het kengetal wordt uitgedrukt in een percentage. Een negatief percentage betekent dat de structurele baten niet toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Met het begrote percentage van 0% is sprake van een exploitatieruimte in 2026, die als neutraal wordt beoordeeld. Dit betekent dat de structurele baten juist toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Belastingcapaciteit

Is niet van toepassing voor Prolander aangezien er geen sprake is gemeentelijke- of provinciale belastingen.

2.2. Financiering

De uitvoering van het treasurybeleid wordt bepaald middels door de rijksoverheid vastgestelde wet- en regelgeving, zoals:

1. Provinciewet;
2. Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido);
3. Ministeriële regelingen, zoals Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo);
4. Regeling Schatkistbankieren en het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Belangrijk uitgangspunt is dat voorzichtig moet worden omgegaan met publieke middelen. Om dit te bereiken, moeten we voldoen aan de hierboven genoemde wettelijke kaders. Tijdelijk overtollige liquide middelen worden in de schatkist bij het Ministerie van Financiën aangehouden wat rentebaten oplevert.

In deze paragraaf worden onder meer de ontwikkelingen geschetst met betrekking tot verwachte renteontwikkelingen en -opbrengsten, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

2.2.1. Treasurybeheer en rentebaten

Tijdelijke overtollige middelen worden verplicht aangehouden op de rekening-courant van Prolander bij de Nederlandse Staat (hierna: Staat). Het plaatsen van deposito's bij de Staat is ook mogelijk. De actuele liquiditeitsprognose is daarbij leidend.

De rentevisie is van onze huisbankier ABN AMRO (d.d. 1 januari 2025).

Rente- en valutavooruitzichten

Kwartaalultimo's	24Q1	24Q2	24Q3	24Q4	25Q1	vorig	25Q2	vorig	25Q3	vorig	25Q4	vorig	26Q1	vorig
Refi-rente ECB	4.50	4.25	3.65	3.15	2.65		2.40		1.90		1.40		1.15	
Depositorente ECB	4.00	3.75	3.50	3.00	2.50		2.25		1.75		1.25		1.00	
1-mnd Euribor	3.86	3.63	3.35	2.85	2.40		2.15		1.70		1.25		1.00	
3-mnd Euribor	3.89	3.71	3.28	2.71	2.35		2.15		1.65		1.20		1.00	
5-jr swap eurozone	2.67	2.88	2.21	2.25	2.00		1.80		1.50		1.45		1.35	
10-jr Staat NL	2.60	2.83	2.41	2.59	2.35	2.30	2.20		1.85		1.70		1.65	
10-jr Bund Duitsland	2.30	2.50	2.12	2.36	2.05		1.85		1.55		1.45		1.40	
10-jr Treasury VS	4.20	4.40	3.78	4.57	4.35		4.30		4.25		4.20		4.15	
USD per EUR	1.08	1.07	1.11	1.04	1.04		1.03		1.02		1.00		1.01	

Ramingen: Economisch Bureau / realisaties: Bloomberg

Bij aanpassingen: raming bij het begin van de vorige maand

Voor 2026 en volgende jaren zijn we uitgegaan van een rentepercentage van 1,0% (3-mnd-Euribor). Meerjarig hebben wij een bedrag van € 142.000 aan rentebaten opgenomen.

2.2.2. Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet houdt in dat de gemiddelde netto-vlottende schuld van een decentrale overheid (ofwel openbaar lichaam) in een bepaald kwartaal niet hoger mag zijn dan een wettelijk bepaald percentage van het begrotingstotaal aan lasten. In artikel 2, lid 1d van de uitvoeringsregeling van de Wet fido is het percentage voor Gemeenschappelijke Regelingen vastgesteld op 8,2%. Hieronder volgt de toetsing van de kasgeldlimiet.

Berekening kasgeldlimiet (1)

Begrotingstotaal aan lasten * 8,2%	=	Kasgeldlimiet in bedrag
€ 17.644.500 * 8,2%	=	€ 1.446.849

Berekening netto-vlottende schuld (2)

Vlottende schuld -/- vlottende middelen	=	Netto-vlottende schuld
€ 19.185.000 -/- €24.938.500	=	- € 5.753.500

Toetsing kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet (1) -/- netto-vlottende schuld (2)	=	Ruimte (+) of overschrijding (-)
€ 1.446.849 -/- - € 5.753.500	=	€ 7.200.349 (+)

Op basis van de uitkomst kan worden geconcludeerd dat Prolander, op basis van de geprognosticeerde balans per 31 december 2026, voldoet aan de wettelijke bepalingen omtrent de kasgeldlimiet van de Wet fido.

2.2.3. Geldleningen

Zoals ook uit de balans blijkt is ultimo 2026 geen sprake van uitgeleende gelden of aangetrokken gelden. Een overzicht is daarom niet opgenomen.

2.2.4. Omslagrente

Het rente omslagpercentage wordt bepaald door de netto rentelasten te delen door de boekwaarde van de investeringen per 1 januari. Aangezien bij Prolander geen sprake is van rentelasten kan er geen omslagrente toegerekend worden aan de activa. Een berekening van de omslagrente is derhalve niet opgenomen in de begroting 2026.

2.2.5. Renterisiconorm

Het renterisico heeft betrekking op de vaste schuld en op het bedrag waarover renterisico wordt gelopen. Naast de renteherzieningen zijn hiervoor ook de aflossingen van belang, want het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden. Het renterisico wordt getoetst aan het bedrag van de renterisiconorm. De renterisiconorm heeft betrekking op het totaal van de begroting van uitsluitend het komende jaar. De renterisiconorm bedraagt 20% van de vaste schuld (waarbij een drempelbedrag geldt van € 2.500.000). Bij Prolander is ultimo 2026 naar verwachting geen sprake van lang vreemd vermogen. Prolander voldoet aan de renterisiconorm, zoals uit de onderstaande berekeningen blijkt.

Berekening renterisico (1)

Renteherzieningen + aflossingen	=	Renterisico
€ 0 + € 0	=	€ 0

Berekening renterisiconorm (2)

Begrotingstotaal * 20%	=	Renterisiconorm
€ 26.322.000 * 20%	=	€ 5.264.400

Toetsing renterisico in relatie tot de renterisiconorm

Aangezien de renterisiconorm (2) groter is dan het renterisico (1) is er sprake van ruimte onder de renterisiconorm, waarmee hieraan wordt voldaan.

2.2.6. Drempelbedrag

Overtollige liquide middelen dient Prolander op grond van de Wet fido aan te houden bij de schatkist van het Rijk. Er geldt een norm voor het bedrag dat buiten de schatkist mag worden aangehouden. Dit zogenoemde drempelbedrag is het maximale bedrag dat een decentrale overheid gemiddeld op dagbasis buiten de schatkist mag houden. De hoogte van het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal. Op grond van het begrotingstotaal zou het geldende drempelbedrag voor 2026 € 127.000 (0,75% van € 17,0 miljoen) zijn. Vooralsnog geldt echter een minimaal drempelbedrag van € 1.000.000. Aangezien het banksaldo dagelijks wordt afgeroomd tot nihil is een overschrijding van het drempelbedrag niet mogelijk.

2.3. Bedrijfsvoering

Om onze projecten zo effectief mogelijk te kunnen uitvoeren, is het belangrijk dat we onze basis op orde houden en daarnaast investeren in onze doorontwikkeling. Op die manier dragen we bij aan de realisatie van de opgaven in het Programma Natuurlijk Platteland (provincie Drenthe) en het Programma Landelijk Gebied (provincie Groningen). Jaarlijks sluiten we een prestatieovereenkomst met de provincies Drenthe en Groningen. Hierin is vastgelegd welke activiteiten Prolander onderneemt in het landelijk gebied voor het komende jaar met een meerjarige doorkijk. Onze interne organisatie moet toegesneden zijn voor de opgaven waar we voor staan. Dit doen we zoveel mogelijk met personeel dat bij Prolander in loondienst is. Dit borgt de continuïteit en is het meest voordelig.

2.3.1 Rechtmatigheidsverantwoording

Ook in 2026 wordt een eigen rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening opgenomen. In onze eigen rechtmatigheidsverantwoording leggen we verantwoording af over de naleving van wet- en regelgeving, interne beheersmaatregelen en financiële normen. Bij het begrotingscriterium volgt dit uit de kaders zoals opgenomen in de financiële verordening en bij het voorwaarden criterium uit wet- en regelgeving zoals opgenomen in het nog vast te stellen normenkader 2026. Dit normenkader biedt een duidelijke richtlijn voor het beoordelen van rechtmatige bestedingen en helpt bij het signaleren en corrigeren van eventuele afwijkingen.

2.4. Wet Open Overheid

Op grond van artikel 3.5 van de Wet Open Overheid (Woo) dient een openbaarsparagraaf te worden opgenomen in de begroting. De Woo beoogt een transparante en actief openbaar makende overheid. Met dit doel kan het belang van openbaarheid van publieke informatie voor de democratische rechtsstaat, de burger, het bestuur en economische ontwikkeling beter worden gediend.

De Woo omvat:

- Het passief openbaar maken van documenten n.a.v. een Woo-verzoek
- Het actief openbaar maken van documenten in zeventien verplichte informatiecategorieën;
- Het op orde brengen van de informatiehuishouding.

Passieve openbaarmaking

Prolander heeft geen mandaat om Woo-verzoeken voor de provinciale taken die wij uitvoeren in mandaatbesluit zelf af te handelen; deze verantwoordelijkheid ligt bij de provincies. Daarom worden Woo-verzoeken over onderwerpen, welke in mandaat worden uitgevoerd, die bij Prolander binnenkomen direct doorgestuurd naar de betreffende provincie. Prolander volgt hierbij het proces zoals dat binnen de provincies is vastgesteld. Om dit optimaal te laten verlopen, neemt Prolander actief deel aan Woo-overleggen en -projecten binnen de provincies. Deze samenwerking wordt in 2026 voortgezet.

Voor haar eigen bedrijfsvoering is Prolander verantwoordelijk voor het passief openbaar maken van Woo-verzoeken. Daarom blijft Prolander zich continu richten op het optimaliseren van het proces voor het indienen en afhandelen van deze verzoeken, waarbij de workflow van Woo-verzoeken een belangrijk onderdeel is.

Actieve openbaarmaking

Op 1 november 2024 is de eerste fase van de actieve openbaarmaking in werking getreden. Vanaf dat moment zijn overheidsorganisaties verplicht om de eerste vijf categorieën informatie actief openbaar te maken. De verwachting is dat het merendeel van de informatiecategorieën in 2025-2026 openbaar moet worden gemaakt.

Niet iedere categorie van de actieve openbaarmaking is van toepassing op Prolander, omdat Prolander een uitvoeringsorganisatie is van de provincies Groningen en Drenthe. Prolander zal echter wél verantwoordelijkheid nemen voor de categorieën die wel van toepassing zijn op Prolander. Daarbij draagt Prolander eigen verantwoordelijkheid voor de actieve openbaarmaking

van documenten voor haar bedrijfsvoering. Voor werkzaamheden die in mandaat voor de provincies worden uitgevoerd, zal Prolander het provinciale beleid volgen en wordt een Woo-verzoek direct doorgestuurd naar de betreffende provincie. Voor belanghebbenden is het belangrijk dat alle informatie die onder de Woo actief openbaar wordt gemaakt op één plek vindbaar is. Om dit mogelijk te maken wordt een landelijke digitale infrastructuur ontwikkeld die door de minister in stand wordt gehouden. Dit is de Woo-index. Prolander publiceert documenten die openbaar gemaakt moeten worden, op de website en een verwijzing wordt de Woo-index opgenomen.

Workflow Woo

In 2023 is Prolander gestart met een traject om Woo-verzoeken sneller en correct te kunnen afhandelen. De workflow is in 2024 getest en is in 2025 officieel in gebruik genomen. In 2026 blijft Prolander met deze workflow werken.

Informatiehuishouding

Prolander werkt continu aan het verbeteren van de digitale informatiehuishouding. Dit draagt bij aan een snellere en efficiëntere afhandeling van Woo-verzoeken en ondersteunt het proces van actieve openbaarmaking.

Financiële begroting

3. Meerjarenbegroting 2026-2029

3.1. Ontwikkelingen (meerjaren)begroting 2026-2029

De financiële effecten van alle ontwikkelingen en de saldi zijn in onderstaande tabel samengevat. Het is belangrijk om te weten dat van een aantal ontwikkelingen de precieze omvang van deze effecten op dit moment nog niet bekend is. Deze zullen naar verwachting een beslag leggen op de positieve saldi. Deze toekomstige ontwikkelingen zijn in paragraaf 3.2 nader toegelicht.

Financiële effecten 2026 - 2029		Boekjaar 2026	Boekjaar 2027	Boekjaar 2028	Boekjaar 2029
#	Saldo programmabegroting 2025	-	-	-	-
1.	Loonkosten (a.g.v. indexatie)	-166.500	-91.500	-9.500	48.000
2.	Overige bijkomende personeelskosten	6.000	10.000	14.500	17.500
3.	Uitbreiding formatie cf. PPO 2025 Drenthe	287.000	299.000	312.000	325.000
4.	Meerkosten PBDI a.g.v. CAO afspraken	24.000	24.000	24.000	24.000
5.	Overige kosten (a.g.v. indexatie)	3.000	18.500	23.500	39.500
6.	Kapitaalslasten	2.500	4.000	2.500	5.000
7.	Extra inkomsten PPO	43.000	17.000	-11.000	-65.500
8.	Deelnemersbijdrage provincies	-424.000	-507.000	-581.500	-618.500
9.	Rentebaten Schatkistbankieren 2026	225.000	225.000	225.000	225.000
Effect op begrotingsresultaat		-	-	-	-
Saldo programmabegroting 2026-2029		-	-	-	-

3.2. Toelichting ontwikkelingen

1. Loonkosten

De loonkosten voor 2026, 2027 en 2028 stijgen met 4,3%, volgens de ramingen van het Centraal Planbureau (CPB) van februari 2025. Vergeleken met vorig jaar heeft het CPB de verwachte indexering voor deze jaren verlaagd. Voor 2029 bedraagt dit percentage van het CPB 4,1%. Op Prolander is de cao provincies van toepassing, waarbij de huidige cao loopt tot 1 juli 2025.

2. Overige bijkomende personele kosten

Voor overige personeelskosten reserveren we 5% van de totale loonsom. Deze systematiek hanteren we sinds 2017 en is op basis van realisatiecijfers toereikend gebleken.

3. Uitbreiding formatie cf. PPO 2025 Drenthe

Prolander heeft jaarlijks 53.850 uur menskracht beschikbaar voor werkzaamheden in Drenthe (Natuurpact 2013). Vanaf 2024 is hier structureel 1.300 uur (1,0 fte) voor SNL bij gekomen, wat nog niet structureel in de begroting was opgenomen, omdat de PPO 2024 pas akkoord was nadat de programmabegroting was vastgesteld. Door het DPLG groeit de opgave voor Prolander verder. Dit vraagt extra inzet, onder andere van projectleiders, voor zowel bestaande als nieuwe taken. Daarom is conform PPO 2025 1,5 fte extra projectleiding structureel opgenomen in de begroting, inclusief provinciale financiële dekking.

4. Meerkosten PBDI

Door nieuwe CAO-afspraken uit 2024 stijgt het budget voor PBDI (Persoonlijk Budget Duurzame Inzetbaarheid, voorheen POB) per medewerker van € 5.000 naar € 6.000 per vijf jaar. Dit leidt tot een structurele stijging van onze lasten met € 24.000.

5. Overige (Materiële) kosten

Dit betreft vooral de kosten van de Dienstverleningsovereenkomst (DVO). De huidige DVO is verlengd tot 1 juli 2025. Mogelijke financiële effecten hiervan zijn nog niet meegenomen, daarom hanteren we voor nu het kostenniveau van de huidige DVO. Productkosten worden jaarlijks aangepast op basis van de consumentenprijsindex (CBS). Personeelskosten en overhead volgen de indexatie van de loonkosten.

6. Kapitaalslasten

De kapitaallasten worden berekend op basis van de reeds geactiveerde investeringen (investeringen uit het verleden) en de toekomstige investeringen conform het investeringsplan zoals opgenomen in de programmabegroting 2026.

7. Extra inkomsten PPO

De bijdrage voor betaalde opdrachten is gebaseerd op de lopende begroting 2025, met een geïndexeerde verhoging. Deze indexering is berekend op basis van de loonkostenindexatie omdat deze direct zijn gerelateerd aan de loonkosten van de betaalde opdrachten.

8. Deelnemersbijdrage provincies

In de begroting 2025 zijn een aantal structurele functies gedekt met rentebaten. Hoewel rentebaten naar aard structureel zijn, varieert de omvang. Doordat rentebaten fluctueren en sinds de tweede helft van 2024 dalen, kunnen we deze functies hier niet langer volledig uit financieren. Daarom wordt in deze begroting een deel structureel gedekt door de deelnemersbijdrage te verhogen. Deze bijdrage is gebaseerd op de begroting 2025 en de eerdergenoemde ramingen. De verhoging bestaat uit indexering van 80% loonkostenindexatie en 20% indexering van overige kosten.

9. Rentebaten Schatkistbankieren

Voor de begrotingsjaren 2026 en verder hanteren wij een rentepercentage van 1,0%, gebaseerd op de rentevisie van onze huisbankier per 1 februari 2025. De actuele liquiditeitsprognose is hierbij leidend. In de programmabegroting van 2025 gingen we op basis van de rentevisie van onze huisbankier nog uit van een rentepercentage van 2,2%.

4. Meerjarenbegroting 2026-2029

4.1. Overzicht in euro's van de meerjarenbegroting 2026-2029

Exploitatiebegroting	Realisatie 2024	Begr. 2025 voor wijz.	Begr. 2025 na wijz.	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
1. Personele kosten	14.913.941	14.140.500	14.175.200	14.691.500	15.051.500	15.613.000	16.068.500
1.1 Loonkosten	14.020.971	13.173.000	13.206.000	13.664.500	13.997.000	14.532.000	14.965.500
1.2 Aanvullende bedrijfsvoering	249.143	299.000	299.000	311.500	324.500	326.500	328.500
1.3 Overige bijkomende kosten	643.827	668.500	670.200	715.500	730.000	755.000	774.500
2. Overige kosten	2.621.253	2.913.500	2.913.000	2.953.500	2.998.500	3.026.000	3.045.500
2.1 Facilitair & huisvesting	752.966	943.000	943.000	973.000	1.004.500	1.017.500	1.030.000
2.2 ICT (incl. SharePoint)	1.177.287	1.269.500	1.269.500	1.300.500	1.332.500	1.343.000	1.353.000
2.3 Archiefkosten	11.348	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
2.4 Kapitaallasten investeringen	54.415	41.000	41.000	36.000	34.000	32.500	35.000
2.5 Externe deskundigen	551.265	491.000	491.000	474.000	456.500	461.000	454.000
2.6 Kantoorkosten	73.972	98.500	98.500	99.500	100.500	102.000	103.000
2.7 Onvoorzien	-	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Totaal lasten	17.535.194	17.053.500	17.088.200	17.644.500	18.050.000	18.639.000	19.114.000
3. Inkomsten	-18.088.220	-17.053.500	-17.088.200	-17.644.500	-18.050.000	-18.639.000	-19.114.000
3.1 Bijdrage Drenthe	-7.379.363	-7.831.500	-7.855.400	-8.544.000	-8.880.000	-9.191.000	-9.502.500
3.2 Bijdrage Groningen	-3.301.500	-3.561.000	-3.571.800	-3.748.000	-3.891.500	-4.027.000	-4.162.500
3.3 Extra inkomsten PPO	-6.882.272	-5.292.000	-5.292.000	-5.209.000	-5.134.500	-5.277.500	-5.305.000
3.4 Overige incidentele baten	-525.085	-369.000	-369.000	-144.000	-144.000	-144.000	-144.000
Totaal baten	-18.088.220	-17.053.500	-17.088.200	-17.644.500	-18.050.000	-18.639.000	-19.114.000
Saldo van baten en lasten	-553.026	-	-	-	-	-	-
Mutatie in de reserves	-37.669	-	-	-	-	-	-
Resultaat na mutatie reserves	-590.695	-	-	-	-	-	-

4.2 Toelichting op de begroting 2026 en de meerjarenbegroting

Hieronder zijn ramingen van de prestaties zoals weergegeven in de meerjarenbegroting 2026-2029 toegelicht. In paragraaf 3 zijn de achterliggende ontwikkelingen en motivering van deze ramingen toegelicht.

4.2.1 Personele kosten

Loonkosten

De loonkosten voor 2026, 2027 en 2028 worden geïndexeerd met 4,3%. Voor de jaren vanaf 2029 hanteren we een loonstijging van 4,1%. Deze berekeningen zijn gebaseerd op de ramingen van het Centraal Planbureau van februari 2025. De uitbreiding van de formatie conform de PPO van de provincie Drenthe is toegelicht in paragraaf 3.2.

Loonkosten	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Saldo programmabegroting 2025	13.544.000	13.789.000	14.229.500	14.592.500
Indexering en bijstelling loonkosten	-166.500	-91.500	-9.500	48.000
Uitbreiding formatie cf. PPO 2025 Drenthe	287.000	299.000	312.000	325.000
Saldo meerjarenbegroting 2026 - 2029	13.664.500	13.996.500	14.532.000	14.965.500

Aanvullende bedrijfsvoering

Zoals overeengekomen in de dienstverleningsovereenkomst worden de personele kosten jaarlijks geïndexeerd. Het gaat om de onderstaande taken en de daaraan gekoppelde jaarlijkse vergoeding in euro's. Op het moment van opstellen van deze begroting worden de huidige dienstverleningsovereenkomsten geactualiseerd. Mogelijk leidt de output tot een begrotingswijziging.

Aanvullende bedrijfsvoering	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Personele dienstverlening	177.500	184.500	185.000	185.000
Inkoop en aanbesteden	45.000	47.000	47.000	47.000
KCC	31.500	33.000	33.000	33.000
Functionaris gegevensbescherming	17.000	17.500	17.500	17.500
Betaalde opdrachten	40.500	42.500	44.000	46.000
Totaal aanvullende bedrijfsvoering	311.500	324.500	326.500	328.500

Overige bijkomende kosten

Voor overige personele kosten begroten we een bedrag van 5% van de totale loonsom. Dit betreft de loonsom bestaande uit normbedragen. Onder andere opleidingskosten, reiskosten en dienstkleding maken onderdeel uit van deze kosten.

4.2.2 Overige kosten

Facilitair & Huisvesting

Prolander heeft voor de facilitaire ondersteuning en de huisvesting op de locaties in Assen en Groningen een dienstverleningsovereenkomst gesloten met de beide provincies. Op deze prestatie worden deze kosten verantwoord.

ICT

Prolander heeft voor de ICT een dienstverleningsovereenkomst gesloten met de provincie Drenthe. Daarnaast zijn hier ook de kosten van de ICT-investeringen uit het ICT-Informatieplan begroot

Opslagkosten archief

Voor de provinciale taken die in mandaat worden uitgevoerd, is voor de archiefwaardige stukken de beschikking over een omvangrijk fysiek archief. Voor deze documenten wordt aanvullende archiefruimte gehuurd in Tynaarlo. Deze huurkosten maken onderdeel uit van

deze begrotingspost. Daarnaast worden er ook koerierskosten gemaakt om fysieke archiefstukken te verplaatsen tussen de twee locaties van onze opdrachtgevers. Deze kosten zijn jaarlijks op vaste bedragen begroot en worden niet geïndexeerd.

Kapitaallasten investeringen

In de berekening van de kapitaallasten is rekening gehouden met het afschrijven van de reeds verrichte investeringen en de in deze begroting opgenomen investeringsprojecten. De investeringen worden afgeschreven conform de afschrijvingsrichtlijnen zoals vastgelegd in het financieel reglement Prolander. De kapitaallasten komen voort uit de onderstaande investeringen.

Kapitaallasten 2026-2029	Boekjaar 2026	Boekjaar 2027	Boekjaar 2028	Boekjaar 2029
ICT-investeringen (2022)	9.500	-	-	-
ICT-investeringen (2023)	9.000	9.000	-	-
ICT-investeringen (2024)	5.000	5.000	5.000	-
ICT investeringen (2025)	12.500	12.500	12.500	12.500
ICT investeringen (2026)	-	7.500	7.500	7.500
ICT investeringen (2027)	-	-	7.500	7.500
ICT investeringen (2029)	-	-	-	7.500
Totaal kapitaallasten 2026-2029	36.000	34.000	32.500	35.000

Externe deskundigen

Onder externe deskundigen worden de kosten begroot van de accountant, de eigen rechtmatigheidsverantwoording, bedrijfsvoering gerelateerde adviezen en ontwikkeling van professionaliteit in onze vakgroepen.

Kantoorkosten

Voor de kantoorkosten is een vast bedrag geraamd. Deze kosten hebben onder andere betrekking op kantoorbenodigdheden, abonnementen, kosten betalingsverkeer en drukwerk.

Onvoorzien

Voor onvoorzien is structureel een stelpost opgenomen van € 50.000 per jaar.

4.2.3. Baten

Bijdrage provincies

Conform de uitgangspunten die bij het vaststellen van onze begroting worden gehanteerd is de deelnemersbijdrage verhoogd met de bekende ontwikkelingen en de beleidsvoornemens 2025 die zijn opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering. Daarnaast is de deelnemersbijdrage verhoogd met een indexering gebaseerd op 80% van de indexatie loonkosten en 20% van die van overige kosten die worden geïndexeerd. Deze effecten zijn in onderstaande tabel verwerkt en zijn een verdieping op de baten die in paragraaf 4.1 zijn opgenomen. De deelnemersbijdrage begroting 2026 is voor zowel Groningen als Drenthe is onderstaand opgenomen exclusief de overige incidentele baten.

Bijdrage provincie Groningen in euro's	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Deelnemersbijdrage begroting 2025	4.235.500	4.083.500	4.132.500	4.078.500
Effect door toepassing (her)indexering	-38.000	-27.500	-4.500	5.000
Verhoging structurele deelnemersbijdrage	75.500	85.000	81.000	79.500
Deelnemersbijdrage begroting 2026	4.273.000	4.141.000	4.209.000	4.163.000

Bijdrage provincie Drenthe in euro's	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Deelnemersbijdrage begroting 2025	12.884.500	13.332.500	13.770.500	14.207.500
Effect door toepassing (her)indexering	-83.500	-60.500	-10.000	10.500
Verhoging structurele deelnemersbijdrage	469.500	509.500	514.500	523.500
Bijdrage betaalde opdrachten Drenthe	-43.000	-17.000	11.000	65.500
Deelnemersbijdrage begroting 2026	13.227.500	13.764.500	14.286.000	14.807.000

Extra inkomsten PPO

Met de provinciale opdrachtgevers zijn aanvullende opdrachten overeengekomen waar een extra bijdrage tegenover staat vanuit zowel de provincie Groningen als Drenthe. Deze zijn toegelicht in paragraaf 3.2. en in bovenstaande tabel opgenomen.

Overige incidentele baten

Voor de begrotingsjaren 2026 en verder hanteren wij een rentepercentage van 1,0%, gebaseerd op de rentevisie van onze huisbankier per 1 februari 2025. De actuele liquiditeitsprognose is hierbij leidend.

Prolander heeft de mogelijkheid om in beperkte mate, en met instemming van beide colleges, vergelijkbare werkzaamheden uit te voeren voor andere overheidspartijen. Dit mag niet ten koste gaan van de realisatie van de beleidsopgave. In de situatie dat Prolander werken voor derden zal gaan uitvoeren, worden de werkelijk gemaakte uren vermenigvuldigd met het bijbehorende uurtarief. De uitkomst hiervan wordt vervolgens in rekening gebracht bij derden. Deze uurtarieven worden jaarlijks vastgesteld. Er zijn in deze begroting geen dergelijke opbrengsten geraamd.

4.3. Toelichting verschillen jaarschijf 2026

In onderstaand overzicht zijn de verschillen weergegeven tussen de jaarschijf 2026 zoals vastgesteld in de programmabegroting 2025 en de jaarschijf 2026 zoals heden gepresenteerd in de programmabegroting 2026.

Exploitantiebegroting	Jaarschijf 2026 (begroting 2025)	Jaarschijf 2026 (begroting 2026)	Vershil 2026
1. Personele kosten	14.538.500	14.691.500	153.000
1.1 Loonkosten	13.544.000	13.664.500	120.500
1.2 Aanvullende bedrijfsvoering	309.500	311.500	2.000
1.3 Overige bijkomende kosten	685.000	715.500	30.500
2. Overige kosten	2.950.000	2.953.000	3.000
2.1 Facilitair & huisvesting	972.000	973.000	1.000
2.2 ICT (incl. SharePoint)	1.298.500	1.300.500	2.000
2.3 Archiefkosten	20.000	20.000	-
2.4 Kapitaallasten investeringen	34.000	36.000	2.000
2.5 Externe deskundigen	476.000	474.000	-2.000
2.6 Kantoorkosten	100.000	99.500	-500
2.7 Onvoorzien	50.000	50.000	-
Totaal lasten	17.488.500	17.644.500	155.500
3. Inkomsten	-17.488.500	-17.644.500	-155.500
3.1 Bijdrage Drenthe	-8.158.000	-8.544.000	-386.000
3.2 Bijdrage Groningen	-3.710.000	-3.748.000	-38.000
3.3 Extra inkomsten PPO	-5.252.000	-5.209.000	43.000
3.4 Overige incidentele baten	-369.000	-144.000	225.000
Totaal baten	-17.488.500	-17.644.500	-155.500
Saldo van baten en lasten	-	-	-
Mutatie in de reserves	-	-	-
Resultaat na mutatie reserves	-	-	-

In de toelichting zijn de verschillen tussen de jaarschijven 2026 op het niveau van prestatie toegelicht. Met de aanduiding 'V/N' is aangegeven of er sprake van een voordelige of nadelige afwijking ten opzichte van de jaarschijf 2026 zoals vastgesteld in de programmabegroting 2025. Afwijkingen kleiner dan €10.000 zijn daarbij niet toegelicht.

4.3.1 Personele kosten

Loonkosten	Vershil	V/N
	€ 120.500	N

Het verschil wordt veroorzaakt door de uitbreiding van de formatie conform de afspraken die zijn gemaakt in de PPO 2025 van de provincie Drenthe (zie toelichting paragraaf 3.2). De stijging van de loonkosten voor 2026 bedraagt hierdoor € 287.000. Daarentegen zijn de indexcijfers van het CPB voor de begroting 2026 naar beneden bijgesteld, waardoor de begrote loonkosten 2026 € 166.500 lager uitvallen.

Overige bijkomende kosten	Vershil	V/N
	€ 30.500	N

Door nieuwe CAO-afspraken uit 2024 stijgt het budget voor PBDI (Persoonlijk Budget Duurzame Inzetbaarheid, voorheen POB) per medewerker van € 5.000 naar € 6.000 per vijf jaar. Dit leidt tot een structurele stijging van onze lasten met € 24.000. Het restant van het verschil hangt direct samen met de stijging van de loonkosten.

4.3.2 Overige kosten

Geen opmerkingen.

4.3.3 Inkomsten

Bijdrage Drenthe	Vershil	V/N
	€ 386.000	V

De deelnemersbijdrage is verhoogd met een indexering gebaseerd op 80% van de indexatie loonkosten en 20% van die van overige kosten die worden geïndexeerd. Tevens is het effect van de uitbreiding van de formatie conform de afspraken die zijn gemaakt in de PPO 2025 van de provincie Drenthe verwerkt.

Bijdrage Groningen	Vershil	V/N
	€ 38.000	V

De deelnemersbijdrage is verhoogd met een indexering gebaseerd op 80% van de indexatie loonkosten en 20% van die van overige kosten die worden geïndexeerd.

Extra inkomsten PPO	Vershil	V/N
	€ 43.000	N

Dit betreft de begrote opbrengsten van onder andere Programma Natuur, NPLG Drenthe en van het programma Toukomst.

Overige incidentele baten	Vershil	V/N
	€ 225.000	N

Dit betreft de verwachte rente-inkomsten op tijdelijke overtollige liquide middelen. Deze middelen moeten verplicht worden aangehouden op de rekening-courant van Prolander bij de Nederlandse Staat. De meerjarige verwachting is naar beneden bijgesteld. Voor de begrotingsjaren 2026 en verder hanteren wij een rentepercentage van 1,0%, gebaseerd op de rentevisie van onze huisbankier per 1 februari 2025. In de programmabegroting van 2025 gingen we nog uit van een rentepercentage van 2,2%, op basis van de toen geldende rentevisie van onze huisbankier.

4.4 Overhead

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is een inzicht in de overhead van de organisatie vereist. Wij achten een overheadpercentage van maximaal 35% adequaat voor Prolander.

4.4.1 Berekening overhead

Het grootste deel van de overheadkosten bestaat uit de personele kosten die niet direct bijdragen aan het primaire proces. Naast de indirecte loonkosten betreft dit ook de overige bijkomende kosten voor bijvoorbeeld opleidingen. Daarnaast bestaat de overhead uit de organisatie-ondersteunende functies die worden ingekocht bij de provincies Groningen en Drenthe. Deze inkoop is vastgelegd in een DVO en bestaat uit onder andere huisvesting, ICT, HRM, juridische dienstverlening en inkoop. In deze paragraaf is een splitsing gemaakt tussen de overhead van Prolander en de overhead die toebehoort aan derden (provincies Groningen en Drenthe). Het aandeel in de overhead is berekend op basis van de geprognosticeerde aantal uren zoals overeengekomen in de PPO 2025. Hieronder volgt de onderverdeling van de uren die is gebruikt om het aandeel in de overhead te kunnen bepalen.

Berekening totaal overhead	in uren	in
Totaal uren 2026 (incl overhead):	98.222	100%
- Waarvan directe uren t.b.v projecten derden:	62.300	63,4%
- Waarvan indirect (overhead):	35.922	36,6%

Specificatie totaal overhead	in uren	in percentage
Totaal indirecte uren:	35.922	36,6%
- Waarvan t.b.v. Prolander:	21.122	21,5%
- Waarvan t.b.v. derden:	14.800	15,1%

In bijlage 2 is de onderverdeling van de uren toegepast op de totale baten en lasten in de meerjarenraming. Om de eigen overhead voor Prolander te kunnen berekenen, is de bijdrage van de provincies vermenigvuldigd met het percentage van de overhead dat toebehoort aan derden (15,1%). Per saldo blijft dan de eigen overhead van Prolander over.

4.4.2 Toelichting overhead

Het aandeel overige overhead bedraagt 9,4%. Samen met het percentage van de personele overhead komt het totaal uit op 32,9%. Dit is lager dan de norm van 35% en ook lager ten opzichte van de programmabegroting 2024.

Overhead Prolander	Begr. 2025 na wijz.	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Totaal overhead Prolander	5.796.722	5.760.250	5.900.612	6.100.740	6.272.182
- Waarvan personele overhead	4.158.709	4.132.543	4.233.242	4.376.819	4.499.815
- Waarvan overige overhead	1.638.013	1.627.707	1.667.370	1.723.921	1.772.367
Overhead in percentage	34,0%	32,6%	32,7%	32,6%	32,6%

4.5 Overzicht van incidentele baten en lasten

Volgens de BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier kan worden beoordeeld of en in hoeverre er sprake is van een sluitende begroting. Wij hanteren de volgende uitgangspunten:

- Indien bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijke geldstroom, binnen de termijn van drie jaar een wijziging ondergaat dan worden de daarmee samenhangende lasten of baten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt. Budgetverschillen op activiteiten inzake structureel bestaand beleid kwalificeren wij dus als 'structureel';
- Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd als het gaat om niet-structurele toevoegingen aan een bestemmingsreserve of dekking van incidentele lasten. In het overzicht is dit vertaald door naast de incidentele last ook de mutatie uit de reserve te presenteren;
- Meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een bestuursbesluit, kwalificeren wij als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer is dan drie jaar. Hiervan is sprake bij bijvoorbeeld projecten die langer dan drie jaar duren, maar waarvan wel bekend is dat die bijdrage op termijn stopt.

Aangezien de incidentele baten en lasten van voorgaande jaren inmiddels een structureel karakter hebben, is hiervan geen overzicht opgenomen.

5. Uiteenzetting financiële positie

5.1. Geprognosticeerde balans 2026-2029

De geprognosticeerde balans hoeft niet hetzelfde detailniveau te kennen als de balans die is voorgeschreven voor de jaarrekening. Wij hebben ervoor gekozen om de geprognosticeerde balans over de gehele periode van de meerjarenraming in de programmabegroting op te nemen.

Naast de balans per 31 december 2024 is de (geraamde) balanspositie per 31 december 2025 tot en met 2029 weergegeven. Aangezien de realisatie altijd afwijkt van de begroting zullen de balansposten in de (jaar)rekeningen 2025 t/m 2029 afwijken van de balansposten zoals opgenomen in deze begroting. De indeling van de balans is ingericht op basis van het BBV.

Balans per 31 december	Realisatie 2024	Begr. 2025 na wijz	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Activa						
Materiële vaste activa	76.000	100.500	86.500	82.500	80.000	75.000
Uitzettingen < 1 jaar	26.152.500	26.128.000	26.142.000	26.146.000	26.148.500	26.154.000
Overlopende activa	207.000	207.000	207.000	207.000	207.000	207.000
Totaal activa	26.436.000	26.436.000	26.436.000	26.436.000	26.436.000	26.436.000
Passiva						
Eigen vermogen	1.491.000	1.491.000	1.491.000	1.491.000	1.491.000	1.491.500
- Algemene reserve	888.500	888.500	888.500	888.500	888.500	888.500
- Resultaat boekjaar	602.500	-	-	-	-	-
- Resultaat cumulatief	-	602.500	602.500	602.500	602.500	602.500
Voorziening	832.000	832.000	832.000	832.000	832.000	832.000
- Voorziening IKB verlof	832.000	832.000	832.000	832.000	832.000	832.000
Vlottende schulden <1 jaar	19.596.500	19.596.500	19.596.500	19.596.500	19.596.500	19.596.500
Overlopende passiva	4.516.500	4.516.500	4.516.500	4.516.500	4.516.500	4.516.500
Totaal passiva	26.436.000	26.436.000	26.436.000	26.436.000	26.436.000	26.436.000

5.2. Toelichting geprognosticeerde balans 2026-2029

Materiële vaste activa

Alle materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en eventuele bijkomende kosten), verminderd met de ontvangen subsidies, de direct gerelateerde bijdragen, de jaarlijkse afschrijvingslasten en de afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen.

De jaarlijkse afschrijvingen op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van óf de geschatte economische levensduur óf de technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen. De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in het financieel reglement Prolander.

De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode. De meerjarige ontwikkeling van de boekwaarden van de materiële vaste activa is in de tabel op de volgende pagina weergegeven.

Boekwaarde per 31 december	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Investerings	T-2	T-1	T	T+1	T+2	T+3	T+4
ICT investeringen (2021)	9.500	-	-	-	-	-	-
ICT investeringen (2022)	19.000	9.500	-	-	-	-	-
ICT investeringen (2023)	27.000	18.000	9.000	-	-	-	-
ICT investeringen (2024)	19.500	22.500	10.000	5.000	-	-	-
ICT investeringen (2025)	-	50.500	38.000	25.000	12.500	-	-
ICT investeringen (2026)	-	-	30.000	22.500	15.000	7.500	-
ICT investeringen (2027)	-	-	-	30.000	22.500	15.000	7.500
ICT investeringen (2028)	-	-	-	-	30.000	22.500	15.000
ICT investeringen (2029)	-	-	-	-	-	30.000	22.500
ICT investeringen (2030)	-	-	-	-	-	-	30.000
Totaal boekwaarde	75.000	100.500	87.000	82.500	80.000	75.000	75.000

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Deze balanspost bestaat voornamelijk uit de rekening courantverhouding met het Rijk (schatkistbankieren) en de debiteuren. In de geprognosticeerde balans wordt deze balanspost gebruikt als sluitpost voor het in evenwicht brengen van de activa en passiva.

Overlopende activa

De overlopende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2024.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten. Voor een overzicht van het verloop van reserveposities wordt verwezen naar de eerste bijlage. Het begrotingsresultaat staat gepresenteerd in het overzicht van de meerjarenbegroting 2026-2029.

Voorziening

In 2021 is een voorziening gevormd voor het oplopende IKB-verloftegoed van medewerkers van Prolander. Eind 2022 is in verband met de op dat moment aangescherpte voorschriften van de Commissie BBV ook een voorziening gevormd voor spaarregeling compensatieverlof en voor POB-verlof.

Voor de meerjarige balans is uitgegaan van de balanspositie per 31 december 2024.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2024.

Overlopende passiva

De overlopende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2024.

5.3 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode (boekjaar). Eenvoudig gezegd, geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar meer geld is uitgegeven dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld is overgehouden. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de organisatie. Tevens heeft het EMU-saldo een vergelijkbare functie als het kasstroomoverzicht.

Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is voor de decentrale overheden verplicht gesteld om het eigen EMU-saldo te vermelden in de begroting en jaarrekening.

Berekening EMU-saldo

Het EMU-saldo van Prolander komt voor de begroting 2026 uit op € 13.800 positief. Dit betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 13.800 euro lager zijn dan de inkomsten. In latere boekjaren is naar verwachting dat het EMU-saldo positief blijft. Hieronder volgt een overzicht van de berekening van het EMU-saldo.

Berekening EMU-saldo (bedragen x €1.000)		Begr. 2025 na wijz.	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Periode		T-1	T	T+1	T+2	T+3
A.	Exploitatiesaldo vóór mutatie reserves	-0				-
B.	Mutatie (im)materiële vaste activa	24	-14	-4	-3	-5
C.	Mutatie voorzieningen	-	-	-	-	-
D.	Mutatie voorraden	-	-	-	-	-
E.	Boekw inst bij verkoop effecten en gerealiseerde boekw inst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo (A-B+C-D-E)		-24	14	4	3	5

Bijlagen

Bijlage 1 – Staat van reserves

Deze bijlage omvat de staat van de reserves. De jaarstukken 2024 vermelden een positief resultaat van € 590.695. In het bestemmingsvoorstel bij de jaarstukken 2024 wordt voorgesteld om het resultaat volledig toe te voegen aan de algemene reserve. Het bestemmingsvoorstel is echter nog niet vastgesteld en derhalve niet meegenomen in het onderstaande overzicht.

Algemene reserve (weerstandsvermogen)

<u>Prestatiedoelstelling:</u>	Opvangen financiële risico's
<u>Doel:</u>	De algemene reserve vormt het financieel weerstandsvermogen voor het opvangen van financiële risico's en onvoorziene ontwikkelingen in de bedrijfsvoering.
<u>Looptijd:</u>	Ingesteld op 1 januari 2016 en is doorlopend.
<u>Norm:</u>	Maximaal 10% van de structurele baten. Voor boekjaar 2029 is het maximum vastgesteld op € 1.366.500 (10% van € 13.655.000).

Verloop:

Boekjaar	Stand 1/1	Storting	Onttrekking	Stand 31/12
2025	888.532	590.695		1.479.227
2026	1.479.227	0		1.479.227
2027	1.479.227	0		1.479.227
2028	1.479.227	0		1.479.227
2029	1.479.227	0		1.479.227

De stand per 1-1-2024 sluit aan met de eindstand in de jaarstukken 2024.

Bijlage 2 – Gedetailleerd overzicht overhead

Overhead 2023-2027	Aandeel overhead	Begr. 2025 na wijz.	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
1. Personele kosten		5.785.000	6.024.500	6.173.500	6.407.500	6.599.000
1.1 Loonkosten	36,57%	4.817.500	4.997.500	5.119.000	5.314.500	5.473.000
1.2 Aanvullende bedrijfsvoering	100%	299.000	311.500	324.500	338.000	351.500
1.3 Overige bijkomende kosten	100%	668.500	715.500	730.000	755.000	774.500
2. Overige kosten		2.525.500	2.373.000	2.425.000	2.488.000	2.547.500
2.1 Facilitair & huisvesting	100%	943.000	973.000	1.004.500	1.037.000	1.069.500
2.2 ICT (incl. SharePoint)	84,11%	1.269.500	1.094.000	1.121.000	1.148.500	1.176.500
2.3 Archiefkosten	100%	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
2.4 Kapitaallasten investeringen	36,57%	15.000	13.000	12.500	12.000	13.000
2.5 Externe deskundigen	36,57%	179.500	173.500	167.000	168.500	166.000
2.6 Kantoorkosten	100%	98.500	99.500	100.500	102.000	103.000
2.7 Onvoorzien	0%	-	-	-	-	-
Totaal lasten		8.310.500	8.397.500	8.598.500	8.895.500	9.147.000
3. Ontvangsten		-2.514.000	-2.637.000	-2.698.000	-2.795.000	-2.874.500
3.1 Bijdrage Drenthe	15,07%	-1.180.000	-1.287.500	-1.338.000	-1.390.500	-1.443.000
3.2 Bijdrage Groningen	15,07%	-536.500	-564.500	-586.500	-609.000	-632.000
3.3 Extra bijdrage PPO	15,07%	-797.500	-785.000	-773.500	-795.000	-799.500
3.4 Overige incidentele baten	0%	-	-	-	-	-
Totaal baten		-2.514.000	-2.637.000	-2.698.000	-2.795.000	-2.874.500
Totaal overhead Prolander		5.796.500	5.760.500	5.900.500	6.100.500	6.272.000

Bijlage 3 – Overzicht taakvelden

Overzicht taakvelden		Begroting 2026		
Taakveld		Lasten	Baten	Saldo
0.5	Algemene dekkingsmiddelen	50.000	-	50.000
0.6	Overhead	8.397.500	-2.637.000	5.760.500
0.8	Mutatie reserves	-	-	-
0.9	Resultaat	-	-	-
0.	Algemene dekkingsmiddelen	8.447.500	-2.637.000	5.810.500
1.1	Provinciale Staten	118.000	-	118.000
1.	Bestuur	118.000	-	118.000
5.1	Natuurontwikkeling	8.466.000	-13.994.000	-5.528.000
5.2	Beheer natuurgebieden	613.000	-1.013.500	-400.500
5.	Natuur	9.079.000	-15.007.500	-5.928.500
Totaal taakvelden		17.644.500	-17.644.500	-

Bijlage 4 – Lijst met afkortingen

Afkorting	Volledige omschrijving afkorting
AO	Administratieve Organisatie
Arbo	Arbeidsomstandigheden
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording (wetgeving)
btw	Belasting toegevoegde waarde
DIV	Documentaire Informatie Voorziening
DLG	Dienst Landelijk Gebied
DPLG	Drents Programma Landelijk Gebied
DVO	Dienstverleningsovereenkomst(en)
EBS	E-Business Suite (financieel systeem)
fte	fulltime-equivalent
GEO diensten	Geografische diensten
GIS	Geografisch informatiesysteem
GR	Gemeenschappelijke Regeling
ha	Hectare
HRM	Human Resource Management
HR-systemen	Human Resource-systemen
ICT	Informatietechnologie
KCC	Klantcontactcentrum
IKB	Individueel Keuze Budget
NNN	Natuurnetwerk Nederland
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
P&C-cyclus	Planning- en controlcyclus
PIOFACH	Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering/Administratie, Communicatie en Huisvesting (overhead)
PMV	Provinciale Maandverantwoording
POB	Persoonlijk opleidingsbudget
PPO's	Provinciale Prestatieovereenkomst(en)
PPOV's	Provinciale Prestatieovereenkomst Verantwoordingen
TLG	Toekomst Landelijk Gebied
VRIS	Vastgoedregistratiesysteem
Wet fido	Wet financiering decentrale overheden
WNT	Wet normering topinkomens